

DOMSTOLENS DOM

3. december 1987 *

I sag 136/86,

angående en anmodning, som tribunal d'instance de Saintes (Charente-Maritime) i medfør af EØF-Traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag

Bureau national interprofessionnel du cognac, Cognac,

mod

Yves Aubert, Saint-Porchaise,

at opnå en præjudiciel afgørelse af, om visse foranstaltninger til fastsættelse af afsætnings- og oplagingskvoter for alkohol er i strid med EØF-Traktatens artikel 85,

har

DOMSTOLEN,

sammensat af afdelingsformanden G. Bosco som fungerende præsident, afdelingsformændene O. Due og J. C. Moitinho de Almeida, dommerne T. Koopmans, U. Everling, K. Bahlmann, Y. Galmot, C. Kakouris, R. Joliet, T. F. O'Higgins og F. Schockweiler,

generaladvokat: Sir Gordon Slynn

justitssekretær: ekspeditionssekretær H. A. Rühl

efter at der er afgivet indlæg af:

- Bureau national interprofessionnel du cognac, sagsøger i hovedsagen, ved advokat Philippe Calmels,
- Yves Aubert, Saint-Porchaise, sagsøgt i hovedsagen, ved advokat C. Thiollet, d'Angoulême,

* Processprog: Fransk.

— regeringen for Det Forenede Kongerige ved advokat David Donaldson, Queen's Counsel, Gray's Inn,

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved Giuliano Marenco, som befuldmægtiget,

på grundlag af retsmøderapporten og efter mundtlig forhandling den 2. juni 1987,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 15. september 1987,

afsagt følgende

Dom

1 Ved dom af 26. maj 1986 indgået til Domstolen den 4. juni 1986 har tribunal d'instance de Saintes, Frankrig, i medfør af EØF-Traktatens artikel 177 forelagt to præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af EØF-Traktatens artikel 85 for at kunne afgøre, om det er i strid med Traktatens konkurrenceregler at fastsætte produktionskvoter for cognac og opkræve bidrag for at sikre overholdelsen af disse kvoter.

2 Spørgsmålene er blevet rejst under en sag, som Bureau national interprofessionnel du cognac (herefter benævnt »BNIC«), der har hjemsted i Cognac, har anlagt mod vinavleren Yves Aubert, der bor i Saint-Porchaire. BNIC har herunder påstået Y. Aubert tilpligtet at betale 7 916,02 FF i bidrag, fordi han overskred den produktionskvote, som var fastsat efter de betingelser, der omtales senere.

3 Som det fremgår af forelæggelsesdommen og sagens akter, er BNIC en branchesammenslutning inden for vin- og cognacsektoren, der blev oprettet ved ministeriel bekendtgørelse af 5. januar 1941. BNIC's midler tilvejebringes gennem skatteliggende afgifter. I ministeriel bekendtgørelse udstedt af landbrugsministeren den 18. februar 1975 (JORF 26.2.1976), der var gældende på det relevante tidspunkt, bestemmes følgende:

»BNIC er sammensat af:

- a) to ledende medlemmer, hvoraf den ene repræsenterer vinavlens, den anden den regionale handel som afgrænset ved dekret af 1. maj 1909;
- b) på grundlag af lister udarbejdet af de pågældende faglige organisationer:
 - nitten delegerede repræsenterende vinavlere og destillationskooperativerne;
 - nitten delegerede repræsenterende forhandlere og destillatører;
 - en delegeret fra fagforeningen for destillerede vine;
 - en delegeret for producenterne af pineau des Charentes;
 - en delegeret for agenterne;
 - en delegeret for de tilknyttede erhvervsgrene;
 - en delegeret for funktionærer og arbejdsledere (handel);
 - en delegeret for lagerarbejderne i Cognac;
 - en vintekniker;
 - en vinarbejder.

Ingen, der udøver profession som handlende, agent, destillatør eller anden hermed tilknyttet erhvervsgren, kan repræsentere producenterne og vice versa.

Medlemmerne af forretningsudvalget udnævnes for tre år ved bekendtgørelse fra landbrugsministeren. De kan genvælges.

Følgende kan deltage i forretningsudvalgets møder og afgive udtalelse:

- cheferne i landbrugsdepartementerne og cheferne for skattemyndighederne i Charente og Charente-Maritime;
- cheferne for bekæmpelse af økonomisk kriminalitet;

— tjenestemændene, der forestår udvalgets økonomiske og finansielle kontrol«

Endvidere udnævnes en præsident og en Commissaire du Gouvernement («Commissaire») for regeringen af ministeren.

- 4 Ifølge BNIC's vedtægter på det tidspunkt, der er af betydning for hovedsagen, blev medlemmerne omgrupperet i to »familier«, en for handelen og en for vinavl. Disse familier kan efter at have truffet beslutning med kvalificeret flertal efter interne forhandlinger indgå en aftale, der ifølge lov nr. 75-600 af 10. juli 1975 om samvirkende landbrugsorganisationer som ændret ved lov nr. 80-502 af 4. juli 1980, tilsigter at fremme: Kendskab til udbud og efterspørgsel, tilpasning og regulering af udbudet, gennemførelsen under statslig kontrol af regler om markedsføring, priser og betalingsbetingelser, produktkvalitet, kontakt mellem de erhvervsdrivende i den pågældende sektor samt salgsfremstød af produktet på hjemme- og eksportmarkederne.
- 5 I medfør af disse bestemmelser i forbindelse med artiklerne 2 og 5 i samme lov kan den indgåede aftale efter begæring af BNIC's generalforsamling »udstrækkes« ved ministeriel bekendtgørelse med den virkning, at aftalen bliver bindende for alle de erhverv, der er medlemmer af den pågældende branchesammenslutning.
- 6 Ifølge artikel 3, stk. 1, i ovennævnte lov »er de anerkendte branchesammenslutninger som omhandlet i artikel 1 bemyndiget til at afkræve alle de faglige medlemmer, der er medlemmer, bidrag ifølge de aftaler, der er blevet bindende efter den procedure, der er fastsat i foregående artikel, idet disse trods den bindende karakter forbliver privatretlige krav«.
- 7 Den 29. oktober 1979 traf regeringens »Commissaire« ved BNIC på grundlag af sammenslutningens forhandlinger af 18. oktober 1979 en »beslutning« vedrørende høståret 1979/1980, der regulerede visse nærmere forhold i forbindelse hermed. En produktionskvote, der bestod af en »omsættelige kvote« og en lagerkvote for ren alkohol pr. ha blev fastsat sammen med bidrag, der forfaldt ved overskridelse

af kvoterne. Indtægterne i forbindelse med anvendelsen af denne beslutning skulle anvendes dels til subsidier til vinavlere, der ikke havde haft mulighed for at afsætte deres »afsætningskvote« enten helt eller delvis, og som gav afkald på at fremstille cognac heraf (300 FF pr. hl ren alkohol) dels til bl. a. at finansiere forskning og undersøgelse af nye afsætningsmuligheder (bortset fra cognac og pineau des Charentes) for most og vine fra det særlige hvidvinsområde inden for Cognac-distriktet.

- 8 Denne afgørelse blev i det væsentlige optaget i en brancheaftale indgået inden for BNIC den 23. november 1979.
- 9 Aftalen blev gjort bindende ved ministeriel bekendtgørelse af 2. januar 1980 i henhold til ovennævnte lov nr. 75-600.
- 10 Med hjemmel i disse bestemmelser indstævnte BNIC Yves Aubert for tribunal d'instance de Saintes med krav om betaling af bidrag for overskridelse af afsætningskvoten. Denne ret har forelagt Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
 - » 1) Er bestemmelserne om indførelse af produktionskvoter, der består af en afsætningskvote og en lagerkvote forenelige med bestemmelserne i Rom-Traktatens artikel 85, for så vidt fremstillingen af et produkt herved søges begrænset af hensyn til produktets kvalitet?
 - 2) I benægtende fald: er et bidrag, der beregnes efter en sådan kvote, foreneligt med de samme bestemmelser i Rom-Traktaten?«
- 11 Med de af den nationale ret stillede spørgsmål ønskes der i det væsentlige oplyst, hvorvidt:
 - en brancheaftale mellem to grupper erhvervsdrivende, som indgået inden for en sammenslutning som BNIC og efter de for en sådan sammenslutning gældende procedurer, hvorefter der opkræves bidrag ved overskridelse af en produktionskvote for ren alkohol pr. ha er i strid med EØF-Traktatens artikel 85, stk. 1;

— en ministeriel bekendtgørelse, der bindende fastlægger anvendelsesområdet for en sådan aftale, er uforenelig med de forpligtelser, der påhviler medlemsstaterne efter Traktatens artikel 5, sammenholdt med artikel 3, litra f), og artikel 85.

Brancheaftalens forenelighed med Traktatens artikel 85, stk. 1

- 12 BNIC har for det første gjort gældende, at Traktatens artikel 85, stk. 1, ikke kan finde anvendelse, eftersom der ikke foreligger en aftale, men en foranstaltning truffet af en offentlig myndighed.
- 13 Dette anbringende må forkastes. Som Domstolen har statueret i dom af 30. januar 1985 (BNIC mod Clair, sag 123/83, Sml. s. 391) har det forhold, at der indgås en aftale mellem to sammenslutninger af erhvervsdrivende som de to »grupper«, vinavlerne og forhandlerne, inden for en organisation som BNIC, ikke til virkning at unddrage denne aftale fra anvendelsen af Traktatens artikel 85.
- 14 BNIC har anført, at Traktatens artikel 85, stk. 1, ikke kan anvendes på den ovennævnte brancheaftale, fordi den vedrører landbrugsprodukter, der er omfattet af en national markedsordning. Disse produkter er underkastet Traktatens konkurrenceregler på de betingelser, der er fastsat ved Rådets forordning nr. 26 af 4. april 1962 om anvendelsen af visse konkurrenceregler inden for produktion og handel med landbrugsvarer (EFT 1959-1962, s. 120). Det bestemmes således i artikel 2 i denne forordning, at »artikel 85, stk. 1, i Traktaten gælder ikke for de i foregående artikel omhandlede aftaler, vedtagelser og former for praksis, der udgør en integrerende del af en national markedsordning, eller som er nødvendig for at nå de i Traktatens artikel 39 angivne mål«.
- 15 Det bemærkes, at den ovennævnte produktionskvote og bidrag vedrører vinbrændevin. Som det fremgår af bilag II til Traktatens kapitel 22.09) er disse udtrykkeligt ikke landbrugs-, men industriprodukter. Den omstændighed, at en del af bidragene er bestemt til at skulle anvendes til foranstaltninger vedrørende vine og most, kan ikke påvirke konkurrencereglernes anvendelse.

- 16 Det skal herefter undersøges, om de pågældende aftaler kan begrænse konkurrencen og påvirke samhandelen mellem medlemsstaterne.
- 17 Den pågældende aftale kan begrænse konkurrencen mellem producenterne, fordi den foreskriver en straf i tilfælde af produktionsforøgelser og således fastlåser den til enhver tid eksisterende situation, hvorved det er vanskeligere for en producent at forbedre sin konkurrencestilling på markedet.
- 18 Selv om aftalen omfatter vinbrændevin, der anvendes til fremstilling af cognac, altså et mellemprodukt, der sædvanligvis ikke bringes uden for produktionsområdet, forholder det sig ikke desto mindre således, at dette produkt udgør råvaren for et andet produkt, nemlig cognac, der afsættes overalt i Fællesskabet. Derfor kan aftaler om pålæggelse af bidrag ved overskridelse af kvoter, der er omsættelige, påvirke samhandelen mellem medlemsstaterne.
- 19 Heraf følger, at den omtalte brancheaftale må anses for omfattet af forbudet i Traktatens artikel 85, stk. 1.
- 20 BNIC har endvidere anført, at de gennemførte bestemmelser ikke kan være uforenelige med Traktatens artikel 85, stk. 1, fordi de tilsigter at imødegå en situation, der er kendetegnet ved stagnation i salget og forøgelse af lagrene af vinbrændevin til fremstilling af cognac, idet bestemmelserne sikrer den økonomiske ligevægt i et område, hvor 63 000 vinavlere og ca. 9 000 lønmodtagere, der er beskæftiget i handelen, lever af vinavl.
- 21 Det bemærkes hertil, at disse omstændigheder eventuelt kunne være blevet gjort gældende af BNIC til støtte for en ansøgning til Kommissionen om, at bestemmelserne i artikel 85, stk. 1, blev erklæret uanvendelige i henhold til stk. 3 i samme artikel. En sådan ansøgning er imidlertid ikke blevet indgivet til Kommissionen.

Foreneligheden med EØF-Traktatens artikel 5 af den ministerielle bekendtgørelse om aftalens anvendelsesområde

22 Det skal undersøges, om og i hvilket omfang det i givet fald er i strid med medlemsstaternes forpligtelser efter Traktatens artikel 5, sammenholdt med artikel 3, litra f), og artikel 85, ved en retsakt, udstedt af en offentlig myndighed, at udstrække anvendelsesområdet for en aftale, som er i strid med sidstnævnte bestemmelse.

23 Efter fast praksis vedrører Traktatens artikler 85 og 86 virksomheders handlemåde og ikke de lov- eller administrative bestemmelser, der er udstedt af medlemsstaterne, men Traktaten forpligter ikke desto mindre medlemsstaterne til ikke at træffe eller opretholde foranstaltninger, som kan berøve konkurrencereglerne deres virkning (dom af 16. november 1977, Inno, sag 13/77, Sml. s. 2115).

24 Dette er bl. a. tilfældet, når en medlemsstat ved en ministeriel bekendtgørelse stadfæster virkningen af en aftale, som er i strid med artikel 85.

25 De spørgsmål, der er stillet af den nationale ret, skal derfor besvares således:

- en brancheaftale mellem to grupper af erhvervsdrivende, som er indgået inden for en sammenslutning som BNIC og efter de for en sådan sammenslutning gældende procedurer, og hvorefter der opkræves bidrag ved overskridelse af en produktionskvote for ren alkohol pr. ha, er i strid med EØF-Traktatens artikel 85, stk. 1;
- en ministeriel bekendtgørelse, der bindende fastlægger anvendelsesområdet for en sådan aftale, er uforenelig med de forpligtelser, der påhviler medlemsstaterne efter Traktatens artikel 5, sammenholdt med artikel 3, litra f), og artikel 85.

Sagens omkostninger

26 De udgifter, der er afholdt af den britiske regering og af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt den af tribunal d'instance de Saintes ved dom af 26. maj 1986, for ret:

- 1) En brancheaftale mellem to grupper af erhvervsdrivende, som er indgået inden for en sammenslutning som BNIC og efter de for en sådan sammenslutning gældende procedurer, og hvorefter der opkræves bidrag ved overskridelse af en produktionskvote for ren alkohol pr. ha, er i strid med EØF-Traktatens artikel 85, stk. 1.
- 2) En ministeriel bekendtgørelse, der fastlægger anvendelsesområdet for en sådan aftale, er uforenelig med de forpligtelser, der påhviler medlemsstaterne efter Traktatens artikel 5, sammenholdt med artikel 3, litra f), og artikel 85.

Bosco	Due	Moitinho de Almeida	Koopmans	Everling	
Bahlmann	Galmot	Kakouris	Joliet	O'Higgins	Schockweiler

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 3. december 1987.

P. Heim
Justitssekretær

A. J. Mackenzie Stuart
Præsident